

TWO EARLY ANONYMOUS TRACTS ON CONSEQUENCES

N.J. Green-Pedersen

The medieval theory of consequences is by no means an unexplored field; relatively much has been written about it.¹ But most of the work which has been done consists of comparisons between a single medieval author's text and modern discussions about inferences within formal systems. With respect to such questions considerable results have been obtained. But with regard to the historical development of the theory much less has been achieved.² One of the important open questions is what it was that provoked the start of the whole theory. Or in other words: why and when did the medievals start writing separate treatises on consequences, and why and when did they begin defining the concept of consequence and dividing it into several types on the basis of considerations of validity and non-validity?

The two following texts are published as a small contribution towards the solution of such problems. For although the two texts are not so interesting as many other treatises on consequences, they possess the special interest of belonging among the earliest works of the genre.

The early date of the first of the two treatises is clear from the year 1302 which is given on f. 148rb in the MS by the same hand which wrote our text.³ As far as I know there has not until now been found a single treatise on consequences which can be dated before 1300. Only one other treatise can with certainty be dated shortly after 1300, viz. Walter Burley's, which is found in the same MS (ff. 116ra-122rb).⁴ Concerning the

-
1. Cf. the useful bibliographical note in: F.Bottin, *Le antinomie semantiche nella logica medievale*. Padova, Antenore 1976, p.37, n.47. - One of the most interesting treatments is perhaps that found in: E.J.Ashworth, *Language and Logic in the Postmedieval Period*. Synthese Historical Library 12. Dordrecht - Boston 1974, ch.III, pp.120sq.
 2. Cf. P.V.Spade, *Recent Research in Medieval Logic*. Synthese 40 (1979), pp.3-18, see pp.10, 8-9. - E.Stump, *Topics: their development and absorption into theories of consequences*. To appear in: *The Cambridge History of Later Medieval Philosophy*.
 3. See L.M.De Rijk, *Logica Modernorum II*, I. Assen, Van Gorcum 1967, p.40.
 4. I have prepared an edition of Burley's work which I expect to publish elsewhere.

second treatise edited here we have no precise date. It has, however, so many obvious parallels both in contents and in its way of treating various questions with both Burley's treatise and the first treatise edited here that any reader will probably agree that the three must be contemporary and belong to the same surroundings.

One feature which particularly reveals the early date of our three works is the fact that none of them knows anything about the distinction between formal (*formalis*) and material (*materialis*) consequence, which became so important later on. Even the distinction between absolute (*simples*) and as of now (*ut nunc*) consequence is only introduced in two of our works (Burley §§ 69-70, 115-116; the second text here §§ 26-27) and only at places where it is needed for the discussion. Attempts at a systematic definition and division of the concept of consequence are not found in any of the three texts, as we find them in most treatises of the genre. This and the rather unsystematic composition of the three works on the whole go to show that in them we possess three early examples of the treatises on consequences.

Such early examples of the genre can be used to look out for similarities in earlier works belonging to other genres or dealing with various traditional disciplines of medieval logic. No doubt we find similarities with several genres and disciplines, so the next question will be to single out those which are significant. This question would demand extensive investigations which cannot be undertaken here. But one genre with which there are certainly obvious and important similarities is that of the treatises on syncategorematic words.⁵ This genre goes back to at least the early years of the 13th century, and accordingly it would have been well-established by the time when the writing of treatises on consequences started, i.e. c. 1300, according to our present knowledge, as already mentioned. In treatises of that genre we find discussions of '*si*', '*nisi*', '*vel*', '*et*', '*praeter*' etc. which are clearly similar to discussions under many rules in the treatises on consequences.

But this is not the place to pursue such questions, so I shall conclude with brief descriptions of the MSS:

-
5. Cf. H.A.G. Braakhuis, *De 13de Eeuwse Tractaten over Syncategorematische Termen*. Deel I, Inleidende Studie. Deel II, Uitgave van Nicolaas van Parijs' *Sincategoreumata*. Rijksuniversiteit te Leiden (Dissertation) 1979).

Text I: London, British Library, Royal 12 F XIX, ff.111ra-112rb.⁶

This MS is of British origin and contains various British works on logic and grammar, often anonymous. The text which it gives of Burley's treatise on consequences (ff. 116ra-122rb) belongs to a revised version of the text.⁷ We cannot tell, of course, if the same applies to this text. The scribe appears to have been very careful and thoughtful, and there are few places where the text does not make sense. Consequently very little editorial work was needed, and the text was practically left as it was found in the MS. A few corrections have been made in the MS, but as they were apparently all made by the original scribe I saw no need to mark them in the apparatus.

Text II: Paris, Bibliothèque Nationale, latin 16130, ff.118va-120vb.⁸

This MS comes from La Sorbonne. It contains logical and philosophical works both of British and of continental origin. The scribe was apparently careless and understood little of the text. He committed a lot of trivial and traditional errors: *regula* instead of *respectu*, *asinus* instead of *albus*, *negativa* instead of *neutra*, omissions, changes of word-order etc. Consequently rather many corrections were necessary. But in spite of this there are few places where there is serious doubt about the text. In a few cases where either a correction or the text as it stands may not immediately look correct I have given references to parallels in Burley's treatise.

Both texts were divided into paragraphs in order to facilitate references. The orthography was normalized according to classical standards. In the critical apparatus a lemma from the text was only given in the note in cases where the note concerns more than the word which the note-number follows in the text.

-
6. L.M. De Rijk, *Logica Modernorum* II,I (n. 3), pp. 36-41. A non-existing 'quedam' has by some mistake found its way into De Rijk's transcription of the *incipit*.
 7. See the introduction to my edition of Burley's text, sections A, C, and E.
 8. G.de Ockham. *Opera Philosophica* II. St. Bonaventure, New York 1978, pp.25*-26*. By some mistake our work is there cited as Burley's treatise on consequences.

ANONYMI DE CONSEQUENTIIS

(London, BL, Royal 12 F XIX, ff.111ra-112rb)

1. Consequentia est habitudo inter antecedens et consequens. Antecedens est illud ad quod sequitur aliud. Consequens est illud quod sequitur ex alio. Ut hic 'si homo est, animal est', 'animal est' est consequens, 'homo est' est antecedens. Et antecedens est quod immediate sequitur notam coniunctionis.

2. Sciendum quod in omni consequentia bona quicquid sequitur ad consequens, sequitur ad antecedens. Et in omni consequentia bona ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. Verbi gratia: ista consequentia est bona 'homo currit, ergo animal currit', ideo ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis sic 'nullum animal currit, ergo nullus homo currit'.

3. Si quaeratur, quare ista est bona 'homo currit, ergo animal currit', dicendum quod quia arguitur ab inferiori ad superius sine distributione, quia homo est inferius et animal est superius.

4. Unde sciendum est quod duobus modis valet consequentia ab inferiori ad superius, et duobus modis non. Unde sine distributione et sine negatione praeposita tenet consequentia, ut 'homo currit, ergo animal currit'.

5. Et similiter ab inferiori ad superius sine distributione cum negatione postposita est consequentia bona, ut 'homo non currit, ergo animal non currit'.

6. Sed ab inferiori ad superius cum distributione non valet consequentia; ut hic 'omnis homo currit, ergo omne animal currit', quia antecedens potest esse verum sine consequente; ut posito quod omnis homo currat, tunc hoc antecedens est verum 'omnis homo currit', et hoc consequens falsum 'omne animal currit', illo casu supposito quod asinus non currat. Et in consequentia bona antecedens non potest esse verum sine consequente. Ideo ista consequentia non valet 'omnis homo currit, ergo omne animal currit'.

7. Similiter: ab inferiori ad superius cum negatione praeposita non valet consequentia; ut hic 'non homo currit, ergo non animal currit', quia ista 'non homo currit' aequipollet ei 'nullus homo currit', et ista

'non animal currit' aequipollet ei 'nullum animal currit'. Nunc sciendum quod ista consequentia non valet 'nullus homo currit, ergo nullum animal currit', quia ab inferiori ad superius cum distributione non valet consequentia, ut prius¹ dictum est. Eodem modo ista consequentia non valet 'non homo currit, ergo non animal currit'.

8. Modo videndum est qualiter a superiori ad inferius tenet consequentia. Pro quo sciendum quod duobus modis tenet et duobus modis non. Unde a superiori ad inferius cum distributione tenet consequentia, ut hic 'omne animal currit, ergo omnis homo currit'; et similiter negative 'nullum animal currit, ergo nullus homo currit'.

9. Et sciendum quod a superiori ad inferius cum negatione praeposita tenet consequentia, ut hic 'non animal currit, ergo non homo currit'. Quod ista sit bona patet, quia ista 'non animal currit' aequipollet ei 'nullum animal currit', et ista 'non homo currit' aequipollet isti 'nullus homo currit', et ista consequentia est bona 'nullum animal currit; ergo nullus homo currit'. Eodem modo est ista consequentia bona 'non animal currit, ergo non homo currit'.

10. Nota quod duobus modis fallit consequentia a superiori ad inferius: uno modo quando arguitur a superiori ad inferius sine distributione /f.l11rb/ et negatione, ut 'animal currit, ergo homo currit'; ista consequentia non valet, quia antecedens potest esse verum sine consequente, quia posito quod asinus currat et quod nullus homo currat, tunc hoc est verum 'animal currit', hoc tamen est falsum 'homo currit', quia eius contradictorium est verum per casum, scilicet 'nullus homo currit'.

11. Alio modo fallit consequentia a superiori ad inferius cum negatione postposita, ut hic 'animal non currit, ergo homo non currit'. Istam consequentiam non valet, quia antecedens potest esse verum sine consequente, quia posito quod asinus non currat et quod omnis homo currat, tunc hoc est verum 'animal non currit', quia asinus non currit, haec tamen est falsa 'homo non currit', quia suum contradictorium est verum per casum, scilicet 'omnis homo currit'.

12. Sciendum quod in omni consequentia bona si antecedens sit verum, consequens est verum, quia ex vero non sequitur falsum. Sed non oportet quod si antecedens sit falsum, quod consequens sit falsum, quia ex falso bene potest sequi verum, sicut patet per Aristotelem I. Priorum:² ex falsis verum, ex veris nil nisi verum.

1 § 4. 2 Anal. Prior. II,2, 53b 7sq.

13. Secunda regula est: in consequentia bona si consequens sit falsum, oportet quod antecedens sit falsum, quia falsum non sequitur nisi ex falso vel falsis. Sed non oportet in consequentia bona quod si consequens sit verum quod antecedens sit verum, quia verum potest sequi ex falso.

14. Alia regula est ista: quicquid sequitur ad consequens sequitur ad antecedens. Verbi gratia: sequitur 'Socrates currit, ergo homo currit' et sequitur 'homo currit, ergo animal currit'; ergo sequitur a primo ad ultimum 'Socrates currit, ergo animal currit'. Per hanc regulam: quicquid sequitur ad consequens sequitur ad antecedens.

15. Similiter: in omni consequentia bona quicquid antecedit ad antecedens, antecedit ad consequens. Verbi gratia: sequitur 'substantia currit, ergo aliquid currit', et sequitur 'corpus currit, ergo substantia currit'; ideo sequitur 'corpus currit, ergo aliquid currit'. Per istam regulam: quicquid antecedit ad antecedens, antecedit ad consequens.

16. Sciendum quod istae duae regulae faciunt argumentum bonum: quicquid sequitur ad consequens, sequitur ad antecedens; et quicquid antecedit ad antecedens, antecedit ad consequens. Sed istae duae regulae faciunt fallaciam consequentis: quicquid sequitur ad antecedens, sequitur ad consequens; et quicquid antecedit ad consequens, antecedit ad antecedens.

17. Sciendum quod quando oppositum consequentis non potest stare cum antecedente, tunc est consequentia bona. Ut patet in ista consequentia 'homo currit, ergo animal currit', quia ista non stant simul 'homo currit' et 'nullum animal currit'. Sed sequitur 'nullum animal currit, ergo nullus homo currit'. Quod ergo stat cum consequente stat cum antecedente. Si ergo starent simul 'homo currit' et 'nullum animal currit', ista starent simul 'homo currit' et 'nullus homo currit', et sic ista duo contradictoria starent simul; quod est impossibile.

18. Unde regula est: in omni consequentia bona oppositum consequentis non potest stare cum antecedente, nisi ubi antecedens includit opposita; quia in consequentia bona ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. Quicquid³ ergo stat cum antecedente stat cum consequente. Si ergo oppositum consequentis stat cum antecedente, antecedens et oppositum consequentis possunt simul stare. Sed antecedens et oppositum consequentis⁴ /f.111va/ sunt duo contradictoria. Ergo duo contradictoria starent simul. Sed hoc est impossibile. Ergo oppositum consequentis im-

3 quic L. 4 antecedentis L.

possibile est stare cum antecedente in consequentia bona, ubi antecedens non includit opposita. Si antecedens includit opposita, tunc oppositum consequentis potest stare cum antecedente. Ut patet in istis consequentiis: 'si nihil⁵ est, aliquid est' et 'si nulla propositio est vera, aliqua propositio est vera' et 'si nullum tempus est, aliquod tempus est'. In qualibet istarum consequentiarum oppositum consequentis potest stare cum antecedente, quia antecedens in qualibet istarum includit opposita: 'si nihil est, aliquid est', 'si nulla propositio est vera, aliqua propositio est vera' et similiter 'si nullum tempus est, aliquod tempus est'. Probatio, quia si nullum tempus est, nox non est, et si nox non est, dies est, et si dies est, aliquod tempus est. Ergo si nullum tempus est, aliquod tempus est. Unde regula ad videndum quando consequentia est bona, et quando non: videndum est utrum oppositum consequentis potest stare cum antecedente vel non; si non, consequentia est bona; si oppositum consequentis potest stare cum antecedente, consequentia non valet de forma.

19. Alia regula est ad idem: videndum est, utrum antecedens potest esse verum sine consequente vel non. Si sic, tunc consequentia non valet; sed si antecedens non potest esse verum sine consequente, tunc consequentia est bona.

20. Sciendum pro regula, quod si aliquae duae propositiones repugnent, unum infert oppositum alterius, ut patet in istis: ista duo repugnant 'Socrates currit' et 'nullus homo currit', et ideo unum infert oppositum alterius. Quia 'si Socrates currit, ergo homo currit', et haec 'homo currit' opponitur huic 'nullus homo currit'. Similiter sequitur 'nullus homo currit, ergo Socrates non currit', et haec 'Socrates non currit' opponitur huic 'Socrates currit'.

22. In propositionibus singularibus ad dandam contradictionem non refert praeponere vel postponere negationem, quia ad dandum contradictorium huic 'Socrates currit' non refert utrum sic dicatur 'Socrates non currit' vel 'non Socrates currit', quia utraque contradicit huic 'Socrates currit'. Sed in propositionibus indefinitis et particularibus et universalibus multum refert praeponere negationem. Unde si quaeratur, quae sit contradictoria huius 'homo currit', dicendum quod 'non homo currit' et non ista 'homo non currit'. Eodem modo de universalibus et particularibus debet praeponere negationem. Et si quaeratur quare non contradicunt 'homo

5 mel L.

currit', 'homo non currit', dicendum quod possunt simul esse verae, et contradictoria non possunt; ideo non sunt contradictoria. Si quaeratur qualiter ista possunt simul esse vera 'homo currit' et 'homo non currit', dicendum quod posito quod Plato currat et Socrates non currat, tunc utraque istarum est vera. Unde isto casu posito haec est vera 'homo currit', quia habet unam singularem veram, scilicet hanc 'iste homo currit' demonstrato Socrate. Et ad veritatem indefinitae sufficit quod una singularis sit vera. Et similiter haec est vera 'homo non currit' isto casu supposito, quia habet unam singularem veram, scilicet hanc 'iste homo non currit' demonstrato Platone. Et ad hoc quod particularis sit vera /f.111vb/ et indefinita sufficit quod una singularis sit vera.

23. Sciendum quod ad hoc quod universalis sit vera oportet quod quaelibet eius singularis sit vera, si habeat singulares. Sed aliqua est universalis, quae non habet singulares, sicut ista 'omnis chimaera est chimera'. Haec est vera, quia praedicatur idem de se, et nulla propositio est verior illa in qua idem praedicatur de se. Et tamen nulla singularis eius est vera, quia non habet singulares. Similiter posito quod nullus homo sit albus, tunc haec propositio est vera <***> et tamen nulla singularis eius est vera, quia non habet singulares isto casu supposito. Unde breviter ad hoc quod universalis sit vera, quae habet singulares, oportet quod quaelibet eius singularis sit vera. Et si quaeratur quid requiritur ad hoc quod universalis sit falsa, oportet ad minus quod una singularis sit falsa, si habeat singularem. Ut patet: ista est falsa 'nullus homo albus est homo albus' posito quod nullus homo sit albus, et tamen non habet aliquam singularem falsam, quia non habet singularem.

24. Quid requiritur ad hoc quod particularis vel indefinita sit vera? Quod una singularis sit vera, si habeat singularem. Quid requiritur ad hoc quod particularis vel indefinita sit falsa? Oportet quod quaelibet eius singularis sit falsa, si habeat singulares. Unde quamvis particularis vel indefinita habeant unam singularem falsam, non oportet propter hoc quod indefinita sit falsa; sed oportet quod quaelibet eius singularis sit falsa. Sed si indefinita vel particularis habeant unam singularem veram, tales propositiones sunt verae.

25. Sciendum est pro regula: de quocumque praedicatur unum convertibilium, de eodem praedicatur et reliquum. Ut 'homo' et 'risibile' convertuntur, ideo de quocumque praedicatur unum, de eodem praedicatur reliquum.

26. Sciendum quod duplex est convertibilitas, scilicet convertibilitas inter terminos et inter propositiones. Convertibilitas inter terminos est quando duo termini convertuntur, sicut 'homo' et 'risibile'. Et de tali convertibilitate habet ista regula intellegi: de quocumque etc. Convertibilitas inter propositiones est quando duae propositiones convertuntur sicut istae duae propositiones 'homo currit' et 'animal rationale mortale currit'; et de talibus non habet ista regula intellegi. Sed de convertibilitate inter propositiones tales sunt regulae: si unum convertibilium sit verum, reliquum erit verum; et si unum sit falsum, reliquum erit falsum; et si unum sit necessarium, reliquum erit necessarium; et si unum sit contingens, reliquum erit contingens.

27. Unde ad sciendum quando termini convertuntur et quando non, videndum est an uterque terminus de altero praedicetur universaliter aut non; si sic, tunc isti termini convertuntur. Sicut patet: iste terminus 'homo' et iste terminus 'risibilis' convertuntur, quia uterque universaliter praedicatur de reliquo; nam haec est universalis et vera 'omnis homo est risibilis', et haec similiter e contra 'omne risibile /f.112ra/ est homo'. Et per consequens 'homo' et 'risibilis' convertuntur quantum ad supposita, quia omnia quae sunt supposita unius sunt supposita alterius; et si ita non foret, non converterentur.

28. Sciendum quod ab universali ad singularia tam coniunctim quam divisim est consequentia bona, sicut patet 'omnis homo currit, ergo Socrates currit'. Et similiter ista consequentia est bona 'omnis homo currit, ergo iste homo currit et ille et sic de singulis'.

29. Similiter a singularibus omnibus coniunctim acceptis ad universalem est consequentia bona sic: 'iste homo currit et ille, et sic de singulis, ergo omnis homo currit'. Sed ab uno singulari ad universalem non est consequentia bona. Ut patet, ista non valet: 'iste homo currit, ergo omnis homo currit', sed est fallacia consequentis a positione consequentis, quia sequitur e converso, et non sic sequitur: 'omnis homo currit, ergo iste homo currit'.

30. Sciendum quod ab uno singulari ad indefinitam est consequentia bona, ut hic 'iste homo currit, ergo homo currit'. Similiter ab omnibus singularibus ad indefinitam est consequentia bona, ut hic 'iste homo currit et iste et sic de singulis; ergo homo currit'. Sed ab indefinita ad singularem non valet consequentia neque coniunctim neque divisim, sed accipiendo singularia disiunctive; unde sequitur 'homo currit, ergo iste vel ille currit'.

31. Sciendum quod ab universali ad indefinitam est consequentia bona, ut 'omnis homo currit, ergo homo currit'; sed e converso non valet consequentia, ut 'homo currit, ergo omnis homo currit'.

32. Sciendum quod ex impossibili sequitur quidlibet, hoc est ex impossibili sequitur quaelibet propositio. Ut hic 'homo est asinus, ergo homo est capra', quia antecedens est impossibile, et ex impossibili sequitur quidlibet. Similiter: 'homo est asinus, ergo tu es episcopus'. Similiter sequitur 'homo est asinus, ergo deus non est', et hoc est quia antecedens est impossibile, et ex impossibili sequitur quidlibet.

33. Alia regula est ista, quod necessarium sequitur ad quodlibet. Sequitur enim in terminis 'homo currit, ergo homo est animal', quia consequens est necessarium, et necessarium sequitur ad quodlibet. Similiter sequitur 'homo est asinus, ergo deus est', et hoc est quia consequens est necessarium, et necessarium sequitur ad quodlibet, hoc est ad quamlibet propositionem.

34. Contra unam⁶ prius⁷ dictam: quando dicitur: a superiori ad inferius cum distributione est consequentia bona, proba quod non valeat, quia hic arguitur a superiori ad inferius cum distributione: 'omnis homo currit, ergo omnis homo albus currit', et tamen ista consequentia non valet, quia antecedens potest esse verum sine consequente; quia posito quod omnis homo currat, et quod nullus homo sit albus, tunc hoc antecedens est verum 'omnis homo currit' et hoc consequens falsum 'omnis homo albus currit' isto casu posito; quia sequitur 'omnis homo albus currit, ergo homo albus est'. Consequens <est> falsum per casum; ergo antecedens est falsum per casum.

35. Ad illud argumentum respondeo et dico, quod inferius est duplex, scilicet inferius per se et inferius per accidens. Inferius per se est sicut 'homo' per se est inferius ad 'animal', et 'animal' per se ad 'substantiam'. Inferius per accidens est sicut 'homo albus' est inferius per accidens ad 'hominem', et 'currrens' est inferius per accidens ad 'moventem'. Et per hoc respondeo ad argumentum, et dico quod a superiori ad inferius per accidens cum distributione, et hoc affirmative, non valet consequentia. Ut hic 'omnis homo currit, ergo omnis homo albus currit', quia arguitur a superiori ad inferius per accidens. Sed ab inferiori ad superius per se cum distributione est consequentia bona, sicut patet hic 'omne animal currit, ergo omnis homo currit'. Sed a superiori ad in-

ferius per accidens cum distributione negative est consequentia bona. Ut hic 'nullus homo currit, ergo nullus homo albus currit', quia negatio negat pro quolibet per se vel per accidens.

36. Similiter sciendum est quod ab inferiori per accidens ad superius sine distributione non est simpliciter consequentia bona, sicut patet: ista consequentia non valet 'homo albus est homo albus, ergo homo albus est homo'. Nec valet ista 'homo albus est homo albus, ergo homo albus est hoc album'. Quia antecedens potest esse verum sine consequente, quia posito quod nullus homo albus sit, tunc haec est vera 'homo albus est homo albus', quia praedicatur idem de se; et nulla propositio est verior illa in qua idem praedicatur de se; ergo etc. Et tamen⁸ haec est falsa 'homo albus est homo' et similiter haec 'homo albus est hoc album'; propter implicationem falsam, quia implicat quod homo sit albus, quod falsum est per casum.

37. Similiter ab inferiori per accidens ad superius est consequentia bona, si tamen arguatur ab inferiori ad superius, ubi non est praedicatio eiusdem de se. Sicut patet: ista consequentia est bona 'homo albus currit, ergo homo currit'. Sed ubi est praedicatio eiusdem de se non valet consequentia, sicut patet hic: ista consequentia non valet 'homo albus est homo albus, ergo homo est homo [est homo] albus'.

8 tunc L.

II

ANONYMI DE CONSEQUENTIIS

(Paris, BN, lat. 16130, ff. 118va-120vb)

1. In omni consequentia bona quicquid sequitur ad consequens sequitur ad antecedens; ut sequitur 'Socrates currit, ergo animal currit' et sequitur 'animal currit, ergo substantia currit'; ergo a primo ad ultimum sequitur 'Socrates currit, ergo substantia currit'. Regula: quicquid sequitur ad consequens, sequitur ad antecedens.

2. Ostendo istam consequentiam 'Socrates currit, ergo animal currit': oppositum consequentis infert oppositum antecedentis; oppositum consequentis est 'nullum animal currit', oppositum antecedentis est 'Socrates non currit'; nunc sequitur 'nullum animal currit, ergo Socrates non currit'. Probatio quod sequitur 'nullum animal currit, ergo nullus homo currit' per istam regulam: ad distributionem superioris sequitur distributio inferioris; et 'animal' est superius quam 'homo'; ideo ad distributionem 'animalis' sequitur distributio 'hominis'. Et sequitur 'nullus homo currit, ergo Socrates non currit' per istam regulam: ab universali ad singularia sua tenet consequentia. Ergo a primo sequitur 'nullum animal currit, ergo Socrates non currit'. Et per consequens ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis.

3. Praeterea, ostendo istam consequentiam 'Socrates currit, ergo animal currit', quia oppositum consequentis non stat cum antecedente, quia ista non stant simul 'nullum animal currit, ergo Socrates currit', quia 'duo non stant simul' nihil aliud est quam quod ista duo repugnant. Sed ista duo repugnant 'nullum animal currit' et 'Socrates currit', quia ex una infertur oppositum alterius, quia sequitur 'nullum animal currit, ergo Socrates non currit', ut prius¹ ostensum est. Et ista 'Socrates currit' infert oppositum huius 'nullum animal currit', sequitur enim 'Socrates currit, ergo animal currit' vel 'aliquod animal currit', quae sunt eadem, quia idem est iudicium de indefinita et de particulari. Sed ista contradicunt 'nullum animal currit' et 'aliquod animal currit'. Ergo ista 'Socrates currit' infert oppositum huius 'nullum animal currit'.

4. Ostendo istam consequentiam 'Socrates non currit, ergo homo non currit' per istam regulam: ab inferiori ad superius postposita negatione

tenet consequentia; sed sic arguitur hic; ergo haec consequentia bona est: 'Socrates non currit, ergo homo non currit'. Et per consequens dempta negatione utrobique affirmative sequitur sic: 'Socrates currit, ergo homo currit'. Et sequitur ulterius 'homo currit, ergo animal currit', quia ad positionem inferioris sequitur positio superioris. Et per consequens ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis.

5. Praeterea, ostendo istam consequentiam 'Socrates currit, ergo animal currit', quia oppositum consequentis non stat cum antecedente; ergo prima consequentia bona. Ostendo quod repugnant per istam regulam: neutra istarum est impossibilis 'nullum animal currit' et 'Socrates currit'; ex his sequitur impossibile; ergo repugnant. Ostendo quod neutra istarum est impossibilis, nam quaelibet singularis huius universalis est possibilis, ergo universalis est possibilis. Haec enim non est impossibilis 'nullum animal currit', nec haec est impossibilis 'Socrates currit'; ergo neutra istarum est impossibilis; antecedens est verum; ergo consequens. Ostendo quod ex istis² sequitur impossibile, nam arguo sic in secunda figura 'nullum animal currit; Socrates currit; ergo Socrates non est animal'; conclusio est impossibilis, et neutra praemissarum est impossibilis; ergo sunt impossibilia³, et per consequens repugnant. Ostendo quod conclusio est impossibilis, quia ex illa sequitur impossibile, ergo est impossibilis; quia ex hac 'Socrates non est animal' sequitur impossibile. Ostendo: sequitur enim 'Socrates non est animal, ergo Socrates non est Socrates'; haec est impossibilis, in qua removetur idem a se; sic est hic 'Socrates non est Socrates'; ergo est impossibilis. Ostendo istam consequentiam 'Socrates non est animal, ergo Socrates non est Socrates'. Quia sequitur 'Socrates non est animal, ergo Socrates non est homo' per istam regulam: ad negationem superioris ab aliquo sequitur negatio inferioris ab eodem. Et sequitur ulterius 'Socrates non est homo, ergo Socrates non est Socrates' per eandem regulam.

6. Sciendum quod ista regula bona est: quicquid antecedit ad antecedens /f.118vb/ antecedit ad consequens. Sequitur enim 'homo currit, ergo animal currit', quia quicquid antecedit ad istam 'homo currit' antecedit ad istam 'animal currit'; et quia sequitur 'Socrates currit, ergo homo currit' sequitur 'Socrates currit, ergo animal currit'.

2 ista P. 3 impossibilia P; cf. *Gualteri Burlaei de cons.* § 151.

7. Unde intellegendum est quod ista consequentia est bona 'si homo currit, ergo animal currit, ergo si Socrates currit, ergo animal currit', quia arguitur per hanc regulam: quicquid antecedit ad antecedens antecedit ad consequens.

8. Unde videndum est quod semper sub termino stante sub condicione contingit [con]descendere respectu consequentis, sicut patet: sequitur 'si homo currit, ergo animal currit, ergo si Socrates currit, animal currit', hic enim est semper idem consequens, ut istud 'animal currit', et fit descendus sub termino stante sub condicione, ut sub 'homine'.

9. Et sciendum quod consequentia talis semper tenet per talem regulam: quicquid antecedit ad antecedens, antecedit ad consequens. Sciendum quod ista consequentia est bona 'si homo currit, animal currit, ergo si homo non currit, animal non currit' <***>

10. <***> quia hic arguitur per hanc regulam: quicquid sequitur ad consequens sequitur ad antecedens, quia ista 'substantia currit' sequitur ad istam 'animal currit', ideo sequitur ad hanc 'homo currit'.

11. Unde sciendum quod quando arguitur ab inferiori respectu consequentis ad superius respectu eiusdem antecedentis, illa consequentia est bona, quia arguitur per istam regulam: quicquid sequitur ad consequens sequitur ad antecedens, ut patet superius⁴ in exemplo.

12. Ad improbandum consequentiam sciendum est quod ista regula est bona: aliquid antecedit ad antecedens quod non antecedit ad consequens; ergo consequentia non valet. Sicut patet in isto exemplo 'animal currit, ergo homo currit'.

13. Ostendo quod ista consequentia non tenet: aliquid antecedit ad antecedens quod non antecedit ad consequens; ergo consequentia non valet. Aliquid antecedit ad istam 'animal currit', quod non antecedit ad istam 'homo'⁵ currit', quia sequitur 'asinus currit, ergo animal currit', non tamen sequitur 'asinus currit, ergo homo currit'; et per consequens consequentia non valet.

14. Praeterea, ostendo quod ista consequentia non valet 'animal currit, ergo homo currit', quia aliquid sequitur ad consequens, quod non sequitur ad antecedens; ergo consequentia non valet. Sequitur enim 'homo currit, ergo animal rationale currit', non tamen sequitur 'animal currit, ergo animal rationale currit'.

4 § 10. 5 animal P.

15. Praeterea, ostendo quod non sequitur 'animal currit, ergo homo currit', quia antecedens potest esse verum sine consequente; ergo consequentia non valet. Ostendo quod antecedens potest esse verum sine consequente, quia ista 'animal currit' potest esse vera si asinus currat, et si nullum aliud animal currat, quia sequitur 'asinus currit, ergo animal currit', et haec potest esse vera, et si nullus homo currit. Ergo haec⁶ 'animal currit' potest esse vera hac existente falsa 'homo currit'.

16. Praeterea, ostendo quod non sequitur 'animal currit, ergo homo currit', quia aliquid stat cum antecedente quod non stat cum consequente; ergo consequentia non valet. Ista enim 'nullus homo currit' stat cum isto antecedente 'animal currit' sed⁷ non stat cum isto consequente 'homo currit'. Ostendo quod ista simul stent 'animal currit' et 'nullus homo currit'. Ista enim simul stant 'nullus homo currit' et 'asinus currit'; et etiam sequitur 'asinus currit, ergo animal currit'. Ideo ista stant simul 'nullus homo currit' et 'animal currit', quia quod stat cum antecedente stat cum consequente.

17. Praeterea, ostendo quod simul stent 'animal currit' et 'nullus homo currit'. Quia si non stent simul, ergo unum infert oppositum alterius; et per consequens sequitur 'nullus homo currit, ergo nullum animal currit'. Sed haec consequentia non valet, quia arguitur ab inferiori distributo ad superius distributum.

18. Praeterea: oppositum consequentis stat cum antecedente. Ergo non sequitur 'animal currit, ergo homo currit'. Ista enim simul stant 'animal currit' et 'nullus homo currit', quia 'aliqua simul stare' nihil aliud est quam illa posse esse simul vera. Sed possunt esse simul vera, ut supposito quod nullus homo currat et asinus currat.

19. Sciendum quod ista regula non valet: quicquid sequitur ad antecedens sequitur ad consequens, sed facit falsam consequentiam; ut patet si sic arguitur: 'si risibile est asinus, animal est asinus'. Sed arguitur /f.119ra/ per hanc: quicquid sequitur ad consequens, ut quia ista 'homo est asinus' sequitur ad hoc antecedens 'risibile est asinus', ideo ista 'homo est asinus' sequitur ad consequens 'animal⁸ est asinus', quae consequentia nullo modo valet.

20. Unde sciendum quod ista consequentia non valet 'si homo est asinus, animal est asinus, ergo si animal est asinus, homo est asinus', quia

6 hoc P. 7 vel P. 8 homo P.

arguitur per hanc regulam: quicquid sequitur ad antecedens sequitur ad consequens.

21. Sciendum quod ista regula non valet: quicquid antecedit ad consequens antecedit ad antecedens. Sicut patet si sic arguitur 'si risibile est asinus, homo est asinus'; hic enim arguitur per istam regulam: quicquid antecedit ad consequens antecedit ad antecedens, quia ista 'risibile est asinus' antecedit ad istam 'animal est asinus', et ideo ista 'risibile est asinus' antecedit ad istam 'homo est asinus'. Et ita arguitur per hanc regulam: quicquid antecedit ad consequens antecedit ad antecedens, quia ista 'risibile est asinus' antecedit ad hoc consequens 'animal est asinus'.

22. Unde numquam valet descensus sub consequente in condicionali⁹ respectu eiusdem antecedentis, ut patet in exemplo superius, ubi¹⁰ semper arguitur per hanc regulam: quicquid antecedit ad consequens antecedit ad antecedens.

23. Contra istam regulam¹¹: quicquid sequitur ad consequens sequitur ad antecedens, arguitur sic: ista consequentia est bona 'Antichristus est, ergo Antichristus est in hoc nunc'. Aliquid tamen sequitur ad consequens quod non sequitur ad antecedens; sequitur enim 'Antichristus est in hoc nunc, ergo falsum est verum'; non tamen sequitur 'Antichristus est, ergo falsum est verum'. Ergo non quicquid sequitur ad consequens sequitur ad antecedens.

24. Ostendo quod ista consequentia est bona 'Antichristus est in hoc nunc, ergo falsum est verum'. Antecedens est impossibile, hoc enim est impossibile 'Antichristus est in hoc nunc'; et ex impossibili sequitur quodlibet, sive sit impossibile¹² sive sit necessarium. Ergo sequitur 'Antichristus est in hoc nunc, ergo falsum est verum'.

25. Ostendo quod haec consequentia non valet 'Antichristus est, ergo falsum est verum'. Quia antecedens¹³ est possibile, hoc enim est possibile 'Antichristus est', et consequens impossibile, scilicet 'verum est falsum'; et ex possibili non sequitur impossibile; ergo non sequitur 'falsum est verum'.

26. Dicendum quod haec regula bona est: quicquid sequitur ad consequens sequitur ad antecedens.

Ad argumentum dicendum quod haec est distinguenda¹⁴ 'Antichristus est, ergo Antichristus est in hoc nunc', ex eo quod 'Antichristus' potest deno-

9 dictionali(?) P.

10 qui P.

11 § 1.

12 possibile P.

13 si(?) P.

14 dicenda P.

tare¹⁵ consequentiam ut nunc vel consequentiam simplicem. Si denotet consequentiam ut nunc, sic ista est bona 'Antichristus est, ergo Antichristus est in hoc nunc', quia antecedens ut nunc non potest esse verum sine consequente, haec enim 'Antichristus est' non potest ut nunc esse vera nisi haec sit vera 'Antichristus est in hoc nunc'. Et ideo sequitur ut nunc, quia consequentia ut nunc nihil aliud est nisi quod antecedens <non> potest esse verum ut nunc nisi consequens sit verum. Si Antichristus denotet consequentiam simplicem, sic non sequitur 'Antichristus est in hoc nunc', quia in consequentia simplici requiritur quod antecedens numquam potest esse verum nisi consequens sit verum. Sed sic non est hic 'Antichristus est, ergo Antichristus est in hoc nunc', quia si hoc nunc sit a¹⁶, tunc idem est dicere 'Antichristus est in hoc nunc' et 'Antichristus est in a'; sed ista 'Antichristus est' potest esse cras vera hac existente falsa 'Antichristus est in a', quia cras erit praeteritum, et tunc haec est falsa 'Antichristus est in a'. Et sic[ut] patet quod non sequitur in consequentia simplici 'Antichristus est, ergo Antichristus est in hoc nunc'. Consequentia tamen ut nunc bene sequitur 'Antichristus est, ergo Antichristus est in hoc nunc'. Et sic consequentia <ut> nunc bene sequitur 'Antichristus est, ergo falsum est verum', quia antecedens non potest esse verum nisi consequens sit verum. Consequentia tamen simplici non sequitur 'Antichristus est, ergo falsum est verum', [et] quia in consequentia simplici¹⁷ requiritur quod antecedens numquam¹⁷ sit /f.119rb/ [sit] verum nisi consequens sit verum. Sed sic non est in proposito, ut patet quod haec 'Antichristus est' posset esse vera, et haec numquam posset esse vera 'falsum est¹⁸ verum'; et per consequens antecedens posset esse verum sine consequente; et per consequens non valet consequentia loquendo de consequentia simplici.

27. Unde intellegendum est quod numquam in consequentia simplici ex contingenti ad utrumlibet sequitur impossibile. Sed haec est contingens ad utrumlibet 'Antichristus est', et haec impossibilis 'falsum est verum'.

28. Tunc ad rationes in oppositum: quando¹⁹ arguitur: ista consequentia non valet 'Antichristus est, ergo falsum est verum', quia antecedens potest esse verum sine consequente. Dicendum quod ista consequentia est bona loquendo de consequentia ut nunc. Et non valet 'antecedens potest esse verum sine consequente' loquendo de consequentia ut nunc. Sed in

15 denotari P. 16 sit a: *cor.s.l.* ex antecedens P. 17 requiritur
 - numquam: numquam requiritur quod antecedens P. 18 esse P. 19 §23.

consequentia simplici ideo ratio probat, unde quod consequentia non est bona loquendo de consequentia simplici.

29. Contra istam regulam²⁰: ex contingenti ad utrumlibet non sequitur impossibile loquendo de consequentia simplici arguitur sic: ex necessitate sequitur contingens; ergo ex opposito contingentis sequitur oppositum necessarii; sed semper oppositum contingentis est contingens, et oppositum necessarii est impossibile; ergo ex contingenti sequitur impossibile.

30. Huic dicendum est quod ex necessitate non sequitur contingens, quia tunc ex opposito contingentis, quod est contingens, sequitur oppositum necessarii, quod est impossibile; consequens est falsum; ergo et antecedens.

31. Contra probo quod ex necessario sequitur contingens, quia haec 'homo albus est homo albus' est necessaria, quia affirmatur idem de se, et ex hac sequitur contingens, sequitur enim 'homo albus est homo albus, ergo homo est homo albus'; consequens est contingens, et antecedens necessarium, ut probatur; ergo ex necessario sequitur contingens. Et per consequens ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis, ut 'nullus homo est homo albus, ergo nullus homo albus est homo albus'; et haec est contingens 'nullus homo est homo albus', et haec est impossibilis 'nullus homo albus est homo albus', quia negatur idem a se.

32. Huic dicitur quod non sequitur 'homo albus est homo albus, ergo homo est homo albus', quia haec est necessaria 'homo albus est homo albus', quia praedicatur idem de se, et haec est contingens 'homo [albus] est homo albus'²¹.

33. Ostendo quod haec <est> contingens 'homo est homo albus', quia potest esse vera et potest esse falsa; ergo est contingens. Consequentia patet per definitionem contingentis. Certum est quod potest esse vera, et quod potest esse falsa. Probatio: nam suppono quod nullus homo sit albus, et haec tunc est falsa 'homo est homo albus, ergo homo est albus'. Consequens est falsum illo casu posito, et casus <est> possibilis; ergo haec potest esse falsa 'homo est homo albus'.

34. Ostendo istam consequentiam 'homo est homo albus, ergo homo est [homo] albus' per istam regulam: posito per accidens ponitur et per se. Sed 'homo albus' est suppositum per accidens alicuius respectu²² eiusdem ponitur et 'album'.

20 § 27. 21 asinus P. 22 regula P.

35. Praeterea: ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. Sequitur enim 'nullus homo est albus, ergo nullus homo est homo albus' per istam regulam: distributo per se distribuitur per accidens suppositum.

36. Contra illud ostendo consequentiam 'homo albus est homo albus, ergo homo est homo albus' per istam regulam: posito per accidens ponitur per se; sed 'homo albus' est suppositum per accidens et ideo 'homo' est superius per se; ergo posito 'homine albo' respectu alicuius praedicati respectu eiusdem ponitur et 'homo'.

37. Praeterea: ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis; sequitur enim 'nullus homo est homo albus, ergo nullus homo albus est homo albus'; per istam regulam: distributo per se distribuitur per accidens.

38. Dicendum quod ista consequentia non valet 'homo albus est homo albus, ergo homo est homo albus' propter /f.119va/ rationes superius²³ factas. Propter quod est intellegendum quod quaelibet propositio est contingens, in qua praedicatur superius de suo inferiori per accidens. Et sunt supposita per accidens ista quae aggregantur ex duobus contingentibus²⁴ sibi invicem inhaerentibus, ut illud²⁵ 'homo albus' est aggregatum per accidens, quia aggregatum ex 'homine' et 'albo', quae contingentibus sibi invicem inhaerent. Ideo haec est contingens 'homo est homo albus' etc. Illa est contingens, et eorum convertibilia sunt contingentia, quia²⁶ in omnibus his praedicatur superius de inferiori [et] per accidens [album], quia unumquodque se habens per appositionem respectu alterius inferius est eo. Ideo 'homo albus'²⁷ inferius est 'homine' et 'albo'²⁸.

39. Aliud est intellegendum quod numquam quando idem comparatur <respectu> sui ipsius valet consequentia ab inferiori per accidens ad suum superius.

40. Per hoc ad rationem²⁹: quando accipitur: sequitur 'homo albus est homo albus, ergo homo est homo albus'³⁰; dicendum quod non sequitur propter rationem superius³¹ factam. Ad probationem: quando accipitur, [dicendum quod] "posito per accidens ponitur et per se"; dicendum quod verum est si illud quod per accidens est non comparatur ad se ipsum etc. "Distributo per se"³², distribuitur et per accidens", nisi illud quod est per accidens

23 § 32. 24 contingentibus P. 25 aliud P. 26 quae P. 27 a-
sinus P. 28 asino P. 29 § 36. 30 asinus P. 31 § 38.
32 § 37.

comparetur ad se ipsum; sicut hic 'homo albus est homo albus' comparatur per accidens suppositum³³ ad se ipsum. Et ideo non oportet quod sequitur 'homo albus est homo albus, ergo homo est homo albus', quia ad positionem per accidens suppositi³⁴ respectu sui ipsius non sequitur positio superioris. Nec ad distributionem sui superioris sequitur distributio sui inferioris per accidens respectu sui ipsius. Et ideo non sequitur 'nullus homo est homo albus, ergo nullus homo albus est homo albus'³⁵. Unde istae duae regulae: posito per accidens ponitur et per se, et distributo per se distribuitur et per accidens intellegendae sunt ubi per accidens non comparatur ad se ipsum.

41. Sciendum quod ista regula bona est: si unum contradictoriorum sit verum, reliquum erit falsum, et e converso. Et similiter ista regula erit bona: si unum repugnantium sit verum, reliquum erit falsum, <sed non e converso>, quia duo repugnantia possunt esse simul falsa; ista enim sunt repugnantia: 'omne animal est homo' et 'nullum animal est homo', et tamen sunt simul falsa.

42. Ostendo quod haec est falsa: 'omne animal est homo' per istam rationem: omnis propositio est falsa ex qua cum quadam vera sequitur falsum. Et haec est huiusmodi, nam argui sic 'omne animal est homo, asinus est animal, ergo asinus est homo'; conclusio est falsa, et non minor, ergo maior.

43. Praeterea, ostendo quod sit falsa, quia omnis propositio est falsa ex qua sequitur falsum. Sed sic est in proposito, sequitur enim 'omne animal est homo, ergo asinus est homo' per istam regulam: a superiori distributo ad suum per se inferius tenet consequentia³⁶.

44. Praeterea, ostendo quod sit falsa 'omne animal est homo', quia si unum contradictoriorum sit verum, reliquum erit falsum. Sed haec est vera: 'aliquod animal non est homo'. Quod haec sit vera ostendo, quia propositio est <vera> quae sequitur ex vera. Modo sequitur 'asinus non est homo, ergo aliquod animal non est homo' per istam regulam: ab inferiori ad superius tenet consequentia postposita negatione³⁷.

45. Praeterea, ostendo quod sit falsa 'omne animal est homo', quia eius repugnans est vera; ergo haec est falsa. Haec enim est vera: 'asinus non est homo'; et ista repugnant 'asinus non est homo' et 'omne animal est homo'; ergo haec est falsa 'omne animal est homo.'

33 sumptum P.

34 sumpti P.

35 asinus P.

36 § 2.

37 § 4.

46. Ostendo quod ista repugnant, quia unum infert oppositum alterius, ut patet supra³⁸, <et> sic re- /f.119vb/ -pugnant.

47. Contra illam³⁹ regulam⁴⁰: antecedens non potest esse verum sine consequente, arguitur sic: haec consequentia est bona 'omnis homo currit, ergo Iohannes grammaticus currit', et tamen antecedens potest esse verum sine consequente. Quod antecedens potest esse verum sine consequente ostendo, nam supposito quod omnis homo currat, et quod Iohannes non sit grammaticus, tunc est antecedens verum et consequens falsum; et per consequens antecedens potest esse verum sine consequente, quia consequens est falsum, quod patet: haec enim est falsa 'Iohannes grammaticus currit', quia implicat falsum quod Iohannes sit grammaticus. Ostendo consequentiam tum quod arguitur ab universali ad suum singulare, tum quia ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. Sequitur enim 'Iohannes grammaticus non currit, ergo aliquis homo non currit', quia ab inferiori ad superius tenet consequentia postposita negatione.

48. Huic est dicendum quod haec regula est bona: antecedens potest esse verum sine consequente, ergo consequentia non valet.

Ad argumentum: quando accipitur: ista consequentia est bona 'omnis homo currit, ergo Iohannes grammaticus [non] currit', dicendum quod haec consequentia non valet, quia antecedens potest esse verum sine consequente, ut patet. Ad probationem: quando accipitur: ab universali ad suum singulare tenet consequentia; dicendum quod verum est loquendo de singulari per se, non tamen est verum loquendo de singulari per accidens; sed 'Iohannes grammaticus' est singularis per accidens 'hominis'; ideo non sequitur 'omnis homo currit, ergo Iohannes grammaticus currit'.

49. Unde sciendum est quod numquam ab universali affirmativa ad suum singulare per accidens, loquendo de consequentia simplici, valet consequentia. Sed semper ab universali negativa ad suum singulare per accidens tenet consequentia, et ad singulare per se. Sequitur enim 'nullus homo currit, ergo Iohannes grammaticus non currit'.

50. Ad aliam probationem: quando accipitur 'Iohannes grammaticus non currit, ergo <aliquis> homo⁴¹ non currit'; dicendum quod non sequitur. Quando arguitur: ab inferiori ad suum superius postposita negatione tenet consequentia, dicendum quod hoc est verum loquendo de inferiori per se, non tamen est verum loquendo de inferiori per accidens. Sed hic 'Iohannes grammaticus non currit, ergo aliquis homo non currit' arguitur ab inferiori

38 §§ 43,44.
ergo P.

39 secundam P.

40 § 15.

41 ergo - homo: homo

per accidens ad superius postposita negatione, et ideo consequentia non valet.

51. Unde sciendum quod numquam ab inferiori per accidens ad superius postposita negatione tenet consequentia.

52. Sciendum est ergo quod quaelibet propositio in qua ponitur haec nota disiunctionis 'vel' est distinguenda⁴² secundum compositionem et divisionem. Ut hic 'tantum homo currit vel non currit' haec est distinguenda 'currit vel non currit' ex eo quod consequentiae proferuntur vel disiunctive <vel disiunctim ***> si in consequente, tenetur disiunctim⁴³, quia disiungit inter terminos. Si proferatur disiunctive, tunc tenetur disiunctive. Sic est ille intellectus 'tantum homo currit vel tantum homo non currit', et sic tenetur li vel disiunctive, quia disiungit inter propositiones. Sed ut haec dictio 'vel' tenetur disiunctive facit propositionem disiunctivam.

53. Similiter haec dictio 'et' aliquando tenetur copulativam et aliquando copulativam. Copulativam quando copulat inter terminos, et sic facit copulationem de copulato extremo; sed ut tenetur copulativam copulat inter propositiones, et sic facit propositionem copulativam.

54. Quaero an ista consequentia sit bona: 'omnis homo praeter Socratem currit, ergo omnis homo praeter Socratem /f.120ra/ vel⁴⁴ Platonem currit'. Dico quod hoc consequens sit distinguendum secundum compositionem et divisionem; et ideo haec est distinguenda: in sensu composito est ille intellectus: 'omnis homo praeter Socratem vel⁴⁵ Platonem'; sensu diviso est ille: 'omnis homo praeter Socratem currit vel omnis homo praeter Platonem currit'; et in utroque sensu bene sequitur 'omnis homo praeter Socratem currit, ergo omnis homo praeter Socratem vel Platonem currit'. Probo consequentiam in sensu diviso, quia disiunctiva sequitur ad eius utramque partem; ideo haec consequentia est bona in illo sensu. Probo consequentiam in sensu composito, quia disiunctum est superius ad utramque partem disiuncti, et ideo 'Socrates' est inferius quam 'Socrates vel⁴⁶ Plato'. Et quia exponentes antecedentis inferunt exponentes consequentis, affirmativa infert affirmativam, quia medium est necessarium, negativa infert negativam, quia ab inferiori ad superius postposita negatione tenet consequentia.

55. Probo quod medium est necessarium, quia eius oppositum est impossibile. Haec enim est impossibilis⁴⁷ 'omnis homo alius a Socrate vel

42 dicenda P.

43 disiunctum P.

44 et P.

45 et P.

46 et P.

47 necessaria P.

Platone non est homo alius a Socrate' [vel Platone non est homo alius a Socrate]. Et probro quod sit impossibilis, quia ex hac sequitur impossibile, ergo est impossibile. Quia sequitur 'homo alius a Socrate vel Platone non est homo alius a Socrate; ergo alius a Socrate vel Platone non est alius a Socrate vel Platone'; sed⁴⁸ consequens <est> impossibile, ergo antecedens.

56. Probo consequentiam: ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. Quia sequitur 'omnis homo alius a Socrate vel a Platone est homo alius a Socrate vel a Platone; ergo omnis homo alius a Socrate vel a Platone est homo alius a Socrate'; quia ad positionem inferioris sequitur positio superioris. Et per consequens haec est necessaria 'omnis homo alius a Socrate vel a Platone est homo alius a Socrate'.

57. Ostendo quod haec consequentia est bona: 'nihil praeter hominem est animal, ergo nihil praeter animal est homo'. Quia sequitur 'nihil praeter hominem est animal, ergo tantum homo est animal'; quia negativa exceptiva in qua fit exceptio a transcendente⁴⁹ et exclusiva affirmativa convertuntur. Et sequitur ulterius: 'ergo tantum homo est homo', quia a superiori ad inferius a parte praedicati dictione exclusiva existente a parte subiecti tenet consequentia. Et sequitur ulterius: 'ergo tantum animal est homo'; <***> ab inferiori dictione exclusiva immediate addita tenet consequentia. Et detur ulterius: 'ergo nihil praeter animal est homo', quia affirmativa exclusiva <aequipollet> exceptivae negativae in qua fit exceptio a transcendente⁵⁰. Ergo a primo sequitur 'nihil praeter hominem est animal, ergo nihil praeter animal est homo'.

58. Quaeritur utrum ista consequentia sit bona aut non: 'si homo currit, animal currit; ergo si nulla substantia currit, nullus homo currit'. Quod consequentia est bona <probo> per istam regulam: quicquid antecedit ad oppositum consequentis antecedit ad oppositum antecedentis. Et quia illa 'nulla substantia currit' <antecedit> ad oppositum huius consequentis quod est 'nullum animal currit', ideo antecedit⁵¹ ad oppositum antecedentis quod est 'nullus homo currit'.

59. Ostendo quod ista consequentia sit bona 'tu es aliud ab homine, ergo tu non es homo'. Quia ab affirmativa de praedicato infinito ad negativam de praedicato finito tenet consequentia.

48 vel .p. P. 49 transmutatione(?) P; cf. *Gualteri Burlaei De cons.*
 § 58. 50 transeunte(?) P; cf. n. 49. 51 antecedens P.

60. Quaeritur utrum illa consequentia sit bona 'nihil praeter Socratem est animal, ergo nihil praeter Socratem est homo albus'. Dico quod <non> valet, quia aliquid antecedit ad antecedens quod non antecedit ad consequens; ergo consequentia non valet. Quia sequitur 'tantum Socrates est animal, ergo nihil praeter Socratem est animal'; non tamen sequitur 'tantum Socrates est animal, ergo nihil praeter Socratem est homo albus'; quia aliquid /f.120rb/ sequitur ad consequens quod non sequitur ad antecedens. Sequitur 'nihil praeter Socratem est homo albus, ergo tantum Socrates est homo albus'; non tamen sequitur 'tantum Socrates est animal, ergo tantum Socrates est homo albus'; quia aliquid antecedit ad antecedens quod non antecedit ad consequens; ergo consequentia non valet. Quia sequitur 'omne animal est Socrates, ergo tantum Socrates est animal'⁵²; non tamen sequitur 'omne animal est Socrates, ergo tantum Socrates est homo albus'; quia aliquid sequitur ad consequens quod non sequitur ad antecedens. Sequitur 'tantum Socrates est homo albus, ergo omnis homo albus est Socrates'; non tamen sequitur 'omne animal est Socrates, ergo omnis homo albus est Socrates'; quia ab universali affirmativa ad inferius per accidens non tenet consequentia.

61. Nota quod quicquid sequitur ad consequens <cum addito> sequitur ad antecedens cum eodem addito. Quia sequitur 'omnis homo niger'⁵³ est, ergo nullus homo albus⁵⁴ est', ideo quicquid sequitur ad istam 'nullus homo albus est' cum [hoc] addito sequitur ad istam 'omnis homo niger est' cum addito eodem. Sed quia ad istam consequentiam 'nullus homo albus <est>' cum hoc addito 'omne'⁵⁵ animal album est' sequitur 'nullum animal est homo', ideo sequitur <ad istam> 'omnis homo niger est' cum eodem addito 'ergo nullum animal est homo' per istam regulam: quicquid sequitur ad consequens cum addito sequitur ad antecedens cum eodem addito.

62. Quaeritur utrum ista consequentia sit bona 'tantum omnis <homo> est animal, ergo tantum omnis homo est albus'. Dico quod haec <est> distinguenda: 'tantum omnis homo est [homo] albus' et quaelibet talis ex eo quod haec dictio 'tantum' potest exercere suam exclusionem gratia materiae vel gratia formae. Si exercent gratia formae, sic per affirmationem exercentem dicitur praedicatum removeri a quolibet alio a subiecto sub eodem modo; et sic est ille intellectus 'tantum omnis homo est albus, ergo nihil aliud ab homine est album'; sic includit opposita⁵⁶. Si fiat exer-

52 Socrates - animal: animal est Socrates P. 53 albus P. 54 mager (!) P. 55 cum P. 56 Cf. *Gualteri Burlaei De cons.* §§39-40.

citatio gratia materiae, tunc dicitur⁵⁷ per affirmationem exercentem quod praedicatum insit subiecto sub hoc modo 'omnis' et removetur a quolibet alio ab homine; unde sic sunt illae exponentes: 'omnis homo est albus, ergo nihil aliud ab homine est album'.

63. Quaeritur utrum ista consequentia sit bona: 'tantum Socrates est movens, ergo tantum Socrates est currens'. Dico quod haec consequentia non valet. Contra: a superiori ad inferius a parte praedicati dictione exclusiva existente a parte subiecti tenet consequentia; ergo consequentia prior fuit bona.

64. Praeterea: universalis in terminis transpositis infert universalem, quia sequitur 'omne movens est Socrates, ergo omne currens est Socrates'; ad distributionem⁵⁸ superioris sequitur distributio⁵⁹ inferioris; ergo consequentia bona.

65. Ad primum dicendum quod haec consequentia non valet 'tantum Socrates est movens, ergo tantum Socrates est currens'. Ad probationem: a superiori ad inferius etc., concedo de inferiori per se, et non de inferiori per accidens.

66. Ad istam: quando accipitur: universalis infert universalem; nego. Ad probationem⁶⁰ sequitur 'omne movens est Socrates, ergo omne currens est Socrates'; dico quod non. Ad probationem: ad distributionem^{60a} superioris etc.: concedo de inferiori per se, et non per accidens; sed currens est inferius per accidens; ergo consequentia non valet nec alia consimilia.

67. Circa disiunctivas et copulativas est sciendum quod disiunctiva est vera cuius altera pars est vera, quia disiunctiva sequitur ad utramque partem, et si antecedens est verum, consequens erit verum. Et ideo si⁶¹ pars disiunctivae sit vera, tota disiunctiva erit vera, ut 'homo est albus vel homo est animal' haec est vera, quia una pars disiunctivae est vera.

68. Unde intellegendum est quod quaelibet disiunctiva habet duas causas veritatis. Et si propositio habet plures causas veritatis, <si> habet unam causam veram, ista propositio est vera. Unde si disiunctiva habeat aliam partem veram et aliam falsam, illa disiunctiva est vera quae habet unam /f.120va/ causam <veram>, et quaelibet causa infert illud cuius est causa.

69. Sciendum quod disiunctiva neutram⁶² eius partem infert, quia disiunctiva habet plures causas veritatis. Et ideo arguendo ad unam illarum

57 detur P. 58 distinctionem P. 59 distinctio P. 60 propositi-
tionem P. 60a distinctionem P. 61 sit P. 62 negativam P.

est fallacia consequentis. Ideo arguendo a disiunctiva ad alteram partem est fallacia consequentis.

70. Sciendum quod ad hoc quod copulativa sit vera requiritur quod utraque pars sit vera, [pars sit vera] quia⁶³ copulativa infert utramque partem eius; et si antecedens sit verum, consequens erit verum. Ideo si copulativa sit vera requiritur quod utraque pars sit vera.

71. Sciendum quod copulativa neutram⁶⁴ eius partem sequitur. Non enim sequitur 'Socrates currit, ergo Socrates currit et Plato currit', quia aliquid sequitur ad consequens quod non sequitur ad antecedens; ergo consequentia non valet. Sequitur enim 'Socrates currit, et Plato currit, ergo Plato currit', sed non sequitur 'Socrates currit, ergo Plato currit'.

72. Sciendum quod opposita disiunctivae aequipollet copulativae habenti partes contradictorias partibus disiunctivae. <Verbi> gratia opposita huius⁶⁵ disiunctivae 'Socrates currit vel Plato currit' est⁶⁶ ista 'non Socrates currit vel Plato currit'; huic aequipollet copulativa⁶⁷ 'Socrates non currit et Plato non currit', quia copulativa habet partes contradictorias partibus huius disiunctivae 'Socrates currit vel Plato currit'.

73. Et sciendum quod opposita huius disiunctivae infert⁶⁸ negationem utriusque partis disiunctivae. Sequitur enim 'non Socrates currit vel Plato currit, ergo Plato non currit'. Et ita patet qualiter negatio disiunctivae infert negationem utriusque partis.

74. Sciendum est quod opposita copulativae aequipollet disiunctivae habenti partes contradictorias partibus copulativae. Verbi gratia: opposita huius copulativae 'Socrates currit et Plato currit' est illa 'non Socrates currit et Plato currit'; sed⁶⁹ illa 'non Socrates currit et Plato currit' aequipollet huic disiunctivae 'Socrates non currit vel⁷⁰ Plato non currit'; quia disiunctiva habet partes contradictorias partibus copulativae huius 'Socrates currit et Plato currit'.

75. Unde intellegendum est quod numquam ad negationem copulativae sequitur negatio alterius partis, quia negatio copulativae aequipollet huic uni disiunctivae, quae neutram⁷¹ eius partem infert. Verbi gratia: 'Socrates non⁷² currit vel Plato non currit, ergo Socrates non currit'. Omnes istae consequentiae patent per rationes superius factas.

63 qua P. 64 negativam P. 65 opposita huius: huius opposita P.
 66 sunt P. 67 copulative P. 68 inferunt P. 69 si P. 70 et
 P. 71 negativam P. 72 Socrates non: non Socrates P.

76. Unde intellegendum quod tot causas veritatis habet opposita copulativae et disiunctiva sibi convertibilis. Et sicut a disiunctiva ad eius alteram partem non valet consequentia, ita⁷³ negatio copulativae non infert negationem alterius partis copulativae.

77. Contra illud quod dicitur "disiunctiva neutram⁷⁴ eius partem⁷⁵", et contra illud quod dicitur "copulativa non sequitur ad eius alteram partem⁷⁶" arguitur sic: sequitur 'Socrates currit vel homo currit, ergo homo currit'; quia oppositum consequentis infert oppositum antecedentis. Sequitur enim 'nullus homo currit, ergo Socrates non currit nec homo currit'. Et sequitur ulterius 'ergo non Socrates⁷⁷ currit vel homo currit'; ista consequentia patet, quia ista aequipollent 'non Socrates currit vel homo currit' et 'nec Socrates currit nec homo currit'. Sequitur 'Socrates currit, ergo <Socrates currit et>⁷⁸ homo currit'. Ergo ista 'Socrates currit' infert utramque partem huius copulativae⁷⁹ 'Socrates currit et homo currit'; et per consequens infert totam copulativam.

78. Huic dicitur quod haec regula: disiunctiva neutram⁸⁰ eius partem infert, et haec regula: copulativa non sequitur ad alteram eius partem intellegendae sunt quando partes disiunctivae et quando partes copulativae non sunt ordinatae sicut antecedens et consequens.

79. Propter quod est notandum quod semper a disiunctiva ad eius alteram partem tenet consequentia, quando partes disiunctivae sunt ordinatae sicut antecedens et consequens, quoniam⁸¹ una pars sequitur ad alteram partem; sicut ab altera parte copulativae ad totam copulativam, quando partes sunt ordinatae sicut antecedens et consequens, tenet consequentia.

80. Intellegendum est quod non indifferenter quando partes sunt /f. 120vb/ sic ordinatae tenet consequentia, sed solum ad istam partem quae consequens est.

81. Et intellegendum est quod solum ab ista parte quae antecedens est ad copulativam, quando partes sunt <sic> ordinatae, tenet consequentia. Et sicut⁸² est de copulativa et disiunctiva, sic intellegendum est de opposito copulativae, quae aequipollet disiunctivae, et de opposito disiunctivae, quae aequipollet copulativae.

82. Per hoc ad primum argumentum⁸³: quando accipitur: 'Socrates currit vel⁸⁴ homo currit, ergo homo currit'. Dico quod bene sequitur, quia

73 ideo P. 74 disiunctiva neutram: distinguenda negativam P. 75 §69.
 76 § 71. 77 non Socrates: Socrates non P. 78 cf. §83. 79 consequentiae P.
 80 negativam P. 81 quando P. 82 sic P. 83 § 77.
 84 nullus P.

ista 'homo currit' est consequens ad istam 'Socrates currit'; ideo a dis-iunctiva ad istam 'homo currit', quae est consequens, tenet consequentia. Non tamen sequitur 'Socrates currit vel homo currit, ergo Socrates currit', quia aliquid antecedit ad antecedens quod non antecedit ad consequens; sequitur enim 'homo currit, ergo Socrates currit vel homo currit'; non tamen sequitur 'homo currit, ergo Socrates currit'.

83. Ad aliud argumentum⁸⁵: quando accipitur: 'Socrates currit, ergo Socrates currit et homo currit', dico quod bene⁸⁶ sequitur, quia in ista consequentia partes sunt ordinatae sicut antecedens et consequens; ista enim 'homo currit' est consequens ad istam 'Socrates currit'. Unde quando partes copulativae sunt ordinatae sicut antecedens et consequens, tunc ab ista parte copulativae quae antecedens est [ad istam quae consequens est] tenet consequentia ad copulativam. Tunc bene sequitur 'Socrates currit, ergo Socrates currit et homo currit'. Non tamen sequitur 'homo currit, ergo Socrates currit et homo currit', quia aliquid sequitur ad consequens quod non sequitur ad antecedens; sequitur enim 'Socrates currit et homo currit, ergo Socrates currit'; non tamen sequitur 'homo currit, ergo Socrates currit'.

84. Contra: ostendo quod non sequitur 'Socrates currit, ergo Socrates currit et homo currit', quia ex opposito consequentis non sequitur oppositum antecedentis; non enim sequitur 'non Socrates currit et homo <currit>, ergo non Socrates currit', quia negatio copulativae, ut praedictum est⁸⁷, <non> infert negationem alterius partis. Dico quod bene sequitur, et ex opposito sequitur oppositum. Et quando accipitur: ad negationem copulativae etc., dico quod verum est nisi partes copulativae sunt ordinatae sicut antecedens et consequens. Ergo etc.

85 § 77.

86 non P.

87 § 75.